

HA
TORNAT
LA DIVISIO
BLAVA...

CANIGÓ

DIVIDIDA...
I PLENA
DE BLAUS!

Bulletin d'Information de la "Société Française des Amis de la Catalogne"
25, rue Roquelaine - Tél. 229.83
TOCOSA DE LANGUEDOC

L'ESPANYA FRANQUISTA EXCLOSA de la societat internacional

EDITORIAL

ANTIFRANQUISTES PER ESSENCIA

QUAN la fatalitat de la guerra portà els enemics de les nostres llibertats a Catalunya, aquests, per bé que n'hi hagueren de catalans entre ells, decidiren que el primer que calia proscriure era la nostra llengua i aquest fet, que només es produïa en un altre país peninsular, dona a la nostra guerra un caràcter especialíssim i massa negàgit i li treu pel que fa a Catalunya i Basconia el de guerra civil per convertir-la, per confessió implícita de l'adversari, en guerra exterior.

I no anem ara a escatir ni ponderar la importància de la participació italo-alemanya en la guerra d'Espanya perquè en totes les guerres civils hi ha hagut més o menys voluntaris (voluntaris més o menys) sino el fet en ell mateix de la guerra perduda pels uns i, per tant, guanyada pels altres.

Que ha passat, en efecte, a Espanya? Abans de la guerra hi havia una República i, dintre d'aquesta una Catalunya autònoma.

L'idioma oficial era a Espanya, el castellà i a Catalunya el català amb cooficialitat del castellà per a la convivència. Hi havia una cultura castellana amb literatura, poesia, prosa i teatre, en castellà, i ciències i ensenyament i premsa en castellà, i hi havia una cultura catalana, amb poesia, prosa i teatre i ciències, i ensenyament i premsa en català. Això abans de la guerra.

I després de la guerra? Després de la guerra segueix havent-hi una cultura castellana. Que ha canviat de signe, direu? però no ha pas canviat d'idioma. Pot haver canviat l'estil i el lèxic, però a Espanya sota el franquisme es parla i s'escriu en la mateixa llengua d'Azana, Fray Luis de Leon i Lugo Caballero com a Alemanya es parlava i escrivien sota el nazisme en la mateixa llengua de Goethe, Heine, Rosa Luxembourg i Taelmann.

I a Catalunya? A Catalunya no! Proscrit des del català de Jacint Verdaguer, Maragall, Guimerà i Ignasi Iglésias fins el català del darrer gasetiller i el català de l'home de dreta, de centre, de l'esquerra, del comunista i de l'anarquista; el català del capellà i el català del menja-capellans.

Els castellans, víctimes d'una guerra política, quan tornaran a Espanya no hauran de fer altra cosa que donar un cop de volant a l'esquerra; nosaltres, víctimes d'una guerra de conquesta, d'asserviment, de desnaturalització, haurém de reconstruir peça a peça el vehicle de l'expressió del nostre pensament. Ja hi treballen des de « Cultura Catalana » el nostre taller de reparacions. I hi ha encara qui, incomprensiu, s'uneix inconscientment al conquistador i ens invita barrocarment a canviar de cotxe! Que diria si li fos prohibit usar la seva pròpia llengua perquè Franco és oficialment reconegut? Què diria si, trobant-se a França i perquè no és franquista, hagueren de parlar francès o callar? I bé, el català i el basc son les dues soles llengües antifranquistes per sé existents en el món. Exigirem, per això, que tots els antifranquistes en parlin al menys una? No, però demanarem que tots els antifranquistes les respectin totes dues. Els antifranquistes veritables, entenem-nos.

PI I SUNYER ENCARREGAT DE FORMAR UN GOVERN D'UNITAT CATALANA

En tornar a París, després del Congrés celebrat a Tolosa per l'E. R. C., el president Irla tingué una llarga entrevista amb l'ex-ministre i ex-conseller català el nostre il·lustre amic senyor Carles Pi i Sunyer. Després d'aquesta entrevista es comunicà oficialment a la premsa que el President Irla havia encarregat a Carles Pi i Sunyer la formació d'un govern d'unitat catalana i que el senyor Pi i Sunyer havia acceptat l'encarrec presidencial. El senyor Pi i Sunyer celebrà immediatament diverses consultes amb els representants de partits i

organitzacions catalanes i s'ertí cap a Londres d'on és esperat imminentment. Sembla probable que a la seva tornada de Londres el senyor Pi i Sunyer donarà compte al President de les seves gestions i esperem que aviat podrem anunciar a nostres lectors l'existència d'un govern d'unitat catalana. El ministre d'Affers Estrangers francès, senyor Bidault, ha anunciat que ha autoritzat l'entrada a França dels components de la Junta de Liberació fins ara residint a Mèxic i que son esperats a París en una data proxima.

FRANCO no ha comprés, encara?

Intellectuals

J. M. BELLIDO

A Catalunya, abans del 1936, no es parlava mai d'intellectuals, ningú no es vantava d'esser-ne. Hi havia hagut noucentisme, penclibistes, aeneistes (enciclopèdics i culturals), etc...; fins que va començar la guerra civil i calgué posar-se en relació amb amics estrangers que es deien intellectuals; ningú no va atribuir-se aquest adjectiu. Abans ningú no volia prendre com a denominació vèfica la possessió i l'exercici d'una facultat, intel·lectual, de que tot home gaudeix per definició, que no podia ésser una marca professional. Les professions intel·lectuals, normals en altres terres, qui si no enriqueixen llurs homes al menys els mantenen, a casa nostra eren exercides al marge, com un deport o un joc, per rendistes o per professionals d'altres activitats. I quan pel Juliol del 1937 passaren ràpidament per Barcelona uns intellectuals que ens visitaren, hom pogué creure que intel·lectual volia dir simplement escriptor. I no se'n parlà més.

Vingué Gener del 1939, amb la desfeta, la invasió de Catalunya i l'exode a través del Pirineu. L'enemic, que havia cridat abans **Muerta la inteligencia**, afusellava heimes acusats només d'esser intellectuals; en terres de França uns amics que es deien ells mateixos intellectuals acollien cordialment i generosa uns emigrants, que anomenaven igualment i que per tal motiu rebien un tracte millor que altres emigrants. A Perpinya, a Montpeller, a Tolosa, a París i a els encontorns de París, abundaren els intellectuals catalans, mes les gents que així s'autodenominaven, amb indegència per part dels compatriotes, als quals un sentiment ben català de repugnància pel que oqués semblar fruit d'un privilegi feta no mostrar-se primmirats. L'armistici i l'ocupació ocasionaren amb l'arribada dels fugitius del Nord i

de Belgica, la dissolució de les residències i sotmeteren quatre anys seguits tots els exiliats a un regim igual: res no s'innovà fins a l'alliberació. Però hom sabia ja que la condició d'intel·lectual exposava a majors riscos, i era ocasió de beneficis, doncs existia.

Que es un intel·lectual? Es un ésser humà que té intel·ligència, que viu de la intel·ligència, i que fa ús intel·ligent de la seva intel·ligència. No es aquest el significat del mot segons el Larousse, per exemple; no es prou la dedicació a ocupacions de l'esperit, com diu el diccionari esmentat, per mereixer el qualificatiu d'intel·lectual. La possessió efectiva d'intel·ligència es condició necessària per al seu ús; la rectitud i el seny ho son pel seu ús adequat. El tenir la intel·ligència com a recurs únic o principal per al propi sustent, dona caràcter professional de treballador, que deixa d'esser un amateu o un deportista que no essent ja un « home que treballa i que juga i passa a obrer de la intel·ligència amb tota la dignitat i tots els drets que frueixen a reclamar els altres obrers.

Els intellectuals, adhue portats a la dignitat de professionals d'obrers, si tenen drets, tenen deures envers la col·lectivitat, estan sotmesos a estrictes responsabilitats. El seu treball, per el mateix i per les condicions que exigeix per a ésser ben fet, es ocasió de friccions sovint refusades als altres homes. Com a contrapartida del que han rebut del propi poble per a llur formació, tenen majors obligacions. Es un lloc comú en el temps que som malparlar-ne amb motiu de la traïció dels ciutadans, la manca de fidelitat dels intel·lectuals a les obligacions patriòtiques; així es per quant la traïció dels, per mes perjudicial o per quant poden mes que els altres prevenir-n les conseqüències, es mes greu. La fidelitat i l'ideal col·

lectiu es doncs per els obligació primordial.

Aquesta obligació l'a han complert els intellectuals catalans exiliats. Hom pot discutir si hauria estat millor que haguess restat a França un nombre major, en els primers anys de l'exili, quan els embarcaments cap a America. Molts d'ells s'han incorporat definitivament a una altra cultura, i llur catalanitat no es ja mes que un melangié emporament. Però han pogut mantenir-se entrenats no havent abandonat llur disciplina o llur art, que aquí amb les dificultats de la vida no haurien pogut continuar. No tenen ells, com els de cultura espanyola, a les ciències, les lletres i les arts, la seguretat de poder contribuir al manteniment i progrés de la seva cultura pròpia en un medi llunyà però prolongació del seu Catalunya, te a America les col·lectivitats dels emigrants i dels descendents d'altres emigrants, mes o menys nombroses i mes o menys compactes, però hi té la seva prolongació cultural, i el dia que calgui tornar a Catalunya, a reprendre la vida espiritual, la de Barcelona i dels altres nuclis urbans i de la ruralia; quants tornaran? I es ben previsible que tots hi faràn falta, com ja fan falta aquí, al veïnatge de la terra sotmesa a desnaturalització violenta, per a influir des del primer moment que s'obri la frontera sobre el clima cultural i espiritual de la futura Catalunya alliberada.

Ningú, home o classe, no té cap dret d'acusar els intel·lectuals catalans emigrants de cap mena de traïció. Son on eren en el moment de partir cap a l'exili, han fet el seu deure, i adhue es pocs que han tornat a Catalunya, vivien amb dignitat, tota pobremment, alguns empresonats. *Segueix pag. 2*

Hi han diverses causes d'unió

Units per no caure.

Units per la desconfiança

Units per la finalitat comuna

El veritable concepte de la democràcia

per J. M. LLADÓ FIGUERES

En aquests darrers temps ha circulat profundament el mot democràcia. Tothom es diu democràtic; tothom diu aspirar a un Govern democràtic. Però si ho mirem ben bé veiem que hi ha molts homes que, tot i proclamant-se democràtics, no en són gaire a no en són gens.

« La democràcia diu Tomàs G. Massaryk no és un concepte una concepció política, ans bé una concepció moral ». La democràcia és el respecte a la persona humana, el regne de les lleis permanents i generals, l'organització d'un quadre jurídic que protegeix la llibertat i els drets de l'home. És evident que el món ha sofert una transformació profunda, però el preàmbul de la Declaració dels Drets de l'Home no és un anacronisme sinó el fonament d'una moral política: « La ignorància, l'oblit o el menyspreu dels drets de l'home, són les úniques causes de les desgràcies públiques i de la corrupció dels Governaments ».

Aquesta declaració posa la sobirania a mans de la Nació que és la que decideix de les lleis, i oposa al bon plaer dels tirans l'admira- ble art de regir: « El principi de tota sobirania resideix en la Nació; cap cosa ni cap individu no poden exercir autoritat que no emanï expressament d'ella ». Cent cinquanta anys després d'aquesta clara proclamació, ha calgut fer una guerra per a salvar la Democràcia i el dret dels homes i dels pobles d'una nova i perillósissimà concepció de l'Estat i de la humanitat.

La democràcia no consisteix en el dret per a la mort, més un de reduir a nosaltres la meitat menys. La democràcia no és la tirania de les escuadres oposada a la tirania de les dretes o al revés, una Popolo a totes les tiranies; el refus de tota dictadura. Aquella que es diuen democràtics i volen imposar una centralització rígida, la uniformitat dels individus i del grup i l'ignora el respecte a les originalitats individuals i col·lectives, son, encara que no vulguin uns totalitaris vergonyants, uns feixistes inconscients. El que es proclama democràtic però és híloc o sectari, és proclama l'antitesa del democràcia veritable. Molts d'aquests homes troben d'acceptar l'individualisme i el que fan és dur-nos a l'Anarquia; mediquen la igualtat i van a la destrucció de les ciutats i les nacions; mostren una exagerat esperit de control damunt dels actes de govern i fan que aquells quedi reduït a l'impotència. Vet aci els fallosos d'home dels quals els democràtics sempre hem de maliciar-nos; no sols perquè son suscitats i propagats pels enemics de la democràcia,

sino perquè constitueixen preciosos factors de la seva descomposició i del seu desprestigi. Hem estat fins ara massa ingenuos o massa poc rigorosos, i no hem sabut o no hem volgut revelar, desemmascarar els solts perfids que desnaturalitzaven i desautoritzaven idees i institucions democràtiques.

La cosa que més s'assembla a una democràcia és la multitud desordenada, les bandes armades que pretenen fer la llei, la confusió de les idees, la intransigència cega i l'hostilitat entre els partits, la feblesa dels dirigents a defensar les institucions d'origen popular. L'aparició del fenomen feixista és deguda, en molt bona part, a l'estat de deficiència moral i espiritual de la societat de 1919 al 1939. Les característiques d'aquesta societat han estat la fatiga, el gregarisme, la corrupció de l'esperit crític, el conformisme o la protesta inconscient. Per això ha estat possible que unes minories, provides de bastons o de revolvers, assolint a vent còrrer un, ens hagin volgut fabricar un superhome o un volia Nietzsche i ens fossin creure en l'existència de superhomes.

Ostentà molt refer Plome, portar-lo i sobretot, fer la següent per la bona via. Cal restablir la confiança en un mateix, en les altres i en les institucions. El problema cabdal d'aquí és el de l'estat moral de l'individu. Entre els que volen fer de l'home un Déu i els que s'han volgut fer un no-res; entre els que assenyalen el camí de l'ambició desmesurada i els que li designen el camí de la renúncia, cal que hi hagi algú que es preocupi de mostrar-li el veritable camí que és el de la llibertat profunda de l'home, el de la comprensió i la mútua tolerància.

La democràcia té defectes, però no hi ha regim millor que pugui substituir-la. Bins del marc de la democràcia tota els progressos: morals, morals i espirituals son possibles. L'economista De la Jordana diu: « Desitja a la llibertat la llibertat de corregir els mals de la llibertat ». Qui que els veritables democràtics s'hi esforcen i que s'apleguen a integrar i plasmar en realitats concretes i en un clima de llibertat i progrés una rica de l'home, la ideologia democràtica. I cal sobretot que s'apleguen fer de la política una política i de la República una República, és a dir que s'allunyan tant com puguen de les abstraccions i de les fórmules i cal·leccions, per a realitzar amb fets concrets i qüestions et millor servei a la Democràcia.

L'HISTORIA DEL COIXI CONVERSA DE CAFE

par F. COROMINES

— Recordeu aquella historieta de Bateman en el « Punch » de ... no recordeu ara de quina data però era bastant abans del 1936? em deia una personalitat el nom de la qual em pregà d'oblidar...

— Oh, com que cada setmana en publicava una...

— Es titulava « El coixi » i es tractava d'un gentleman que n'havia rebut un com a present de Nadal i no sabia on col·locar-la. El coixi era realment bonic, però no s'avenia amb l'estil del sofà. I canvià el sofà. Canviat el sofà, és clar, el nou no s'avenia amb la resta del mobiliari, i el canvià. I després l'empaperat; i després els quadres. I quan ja està tot canviat, diu: « Vaja i ara, només traint aquest coixi... »

Les guerres son així: es comencen per un coixi i s'acaben que aquell coixi la nosa. I és que la gent, que creu que les guerres són una cosa dolenta, es pensa ingenuament que del mal n'ha de venir necessàriament el bé i, com a conseqüència lògica, fan de la guerra una cosa bona i desitjable.

Ja hem vist com va començar la segona part de la guerra actual i com riscava d'acabar; això us haucia d'esser un adveniment per a volentes, que vareu ésser les víctimes en la primera part. Es just que demaneu justícia però no és tan prudent que creieu en la justícia pura. Els vostres germans, germans encara que sembla germanastres, els espanyols, tenen una querrela que no haurien d'oblidar. Es aquella que diu:

*Vinieron los sarracenos
y nos mataron a palas.
Que Dios ayude a los malos
cuando son más que los buenos.*

En la liquidació final d'aquesta guerra han calgut els bons que han guanyat per majoria amb l'ajut d'ivi; però la gent, poden creure-ho, no es tan bona que faci voluntariament el babau. Sobre tot quan s'ha guanyat una guerra hom queda en un estat d'esperit diriem envaïentat que li dona per voler menjar. És difícil vencer la força; però renunciar a la força adquirida venent la força és encara més difícil. Els Aliats, doncs, que han vençut totjament la totalitària Alemanya no deuen pas sentir-se amb honor i escollir reclamacions, ni que siguin justes. Ells ja saben el que els convé, al menys es pensen que ho saben i per a ells ja es prou; si han sabut portar a una victoriosa una guerra perillósissimà, no us escolliran pas si els aneu a explicar com s'ho han de fer per preservar la nova pau. Ells jutjaran les vostres obres i el vostre comportament per posar en vostres llur confiança o per apartar de vosaltres la vista; es ficaran més de llurs interessos que de les vostres promesses, perquè aquells son certs i positius i aquestes poden ésser faltes. Podreu ésser en un cert moment, una edició a jugar per un del contrincent de la taula de la pau, però abans de deixar-la tirar, assegureu-vos de si el jugador té el braç prou llarg per recollir la basa, que en el darrer moment no quedessin penjats.

Un altre consell us vull donar: un poble gran i poderós pot fer una política de balanç, encara que no es massa de reconstruir; un poble petit i feble — i tots els pobles son febles si no es tracta dels tres Grans entre els Cinc — risc de rebre a cada balanç.

Penseu que el més important en l'actualitat és la guerra contra el Japó: que per anar-hi des de l'Anglaterra cal passar per la Mediterrània occidental i per la Mediterrània oriental i que els pobles que estan en guerra amb el Japó no permetran, ni ara, ni després de la guerra, que els dos extrems de la Mediterrània i els seus voltants puguin, directament o indirectament, ésser influïts, sentimentalment o d'altra forma, per factors que, en un moment donat, poguessin tancar-los el pas.

NOTICIES

ACLARIMENT

Nota pregada:

Per tal d'evitar equívocs, el Comitè de França del Partit Obrer d'Unificació Marxista fa constar que el full imprès que porta per títol « La Batalla », nom de l'antic òrgan periodístic del nostre Partit, aparegut aquests dies amb el subtítol de « Boletín de informació del Partit Obrer de Unificació Marxista en França », no té res del Partit Obrer de Unificació Marxista en França, no té res del Partit Obrer de Unificació Marxista en França, elegit en la Conferència celebrada a Tolosa del Llenguadoc els dies 11 i 12 de Novembre del 1944, és d'acord amb el Comitè Executiu resident a Catalunya, l'únic responsable davant les altres organitzacions, l'opinió i les autoritats del que es publica sota el seu nom. Deuen doncs tota responsabilitat que pugui derivar-se de la publicació del full de referència.

EL NOU COMITE DEPARTAMENTAL D'E. R. C. DE L'ALT GARRON

En l'Assemblea celebrada el dia 17 a Tolosa, fou elegit el nou Comitè Departamental d'E. R. C. de l'Alt Garona. Heus aci la seva composició:

Joan Alvarez de Lara, president; Lluís Aradot Guesas, vice-president general; Cosme Pellit, vice-president segon; Enric Serra, secretari d'organització; Enri Ferrer, tresorer; Josep Sanyer, secretari d'Ajuntament; J. Bassaganya, secretari d'afaires i correspondència; Genaro Caspader, Antoni Orlas, premsa i propaganda; Tirs Erós, vocal.

EL CASAL DE CATALUNYA DE NARBONNA

El Casal de Catalunya de Narbonne, recentment constituït, ha inaugurat les seves sessions amb una gran festa. Aquesta ha estat presidida pel Delegat de Catalunya, que ha pronunciat un discurs de fèrrea unitat orgànica i moral, i ha donat la paraula al delegat de Narbonne, que ha declarat que la seva organització ha estat formada en un major o menor grau per tots els catalans de Narbonne, que ha declarat que la seva organització ha estat formada en un major o menor grau per tots els catalans de Narbonne.

ACCIO CATALAN REPUBLICAN ALS CATALANS DE

D'aci a pocs dies, a l'aula de la Facultat de la Universitat de Tolosa, professional rebra M. Pau Fabra, per a conferència de Doctor, a honores de premi distinció que l'ha de fer de tot el nou cap d'Estat, a general i també als homes de rascara de veuen unitat Pompeu Fabra, est inclò darrera categoria justíssima per tractar d'ent de la Secció Filològica Institut d'Estudis deure nostre, catalans sent-nos orgullosos de ció del Cos docent de Tolosa i tot costat al patriota durant els atmenatge i no oblidar el principal terme l'ho a la llengua catalana, qual, en l'estudi gran fons i en la prescripció adaptades al genl de paria, s'ha format la nada de Mestre Fabra.

El Consell delegat d'Acció Catalana R. C. al Llenguadoc es creu obligat a fer aquesta que Pompeu Fabra mglas del nostre Partit, Consell, del qual form el vintena a Tolosa, nostres homes més de panys d'excit de Mes nostres, per associar-nos tres a.s actes que fr guadoians i catalans nitzar: que ni un sol militants manqui a otes, adhue els que pumés desitjats de l'ol festes i solemnitats, invitació i preo els fe catalans de Tolosa, renyants, car la nostra afecta a tots, i Mes una gloria per tots.

Aquest Consell regió Catalana, Repu Llenguadoc, creu de la tunitat suggerir als una iniciativa que de no intenta monopoli no d'una confonció tenir-se a Tolosa un ejoim de Mestre Fabra acompanyants, en la cutissim les mesures

LE CLERGE PROTESTANT ET LES REFUGIES

Toutes les personnes qui s'intéressent un peu au problème espagnol seront d'accord avec le juste article que M. Domenech de Bellmont a publié dans « Canigó » du 9 juin.

Il n'est pas question de regretter une fois encore la déplorable mentalité du clergé espagnol je voudrais simplement, à côté de l'œuvre magnifique accomplie par les prêtres français émigrés, réfugiés politiques espagnols, dédier quelques lignes à l'intention de rendre hommage aux Services de l'Ambassade Protestante pour les étrangers dont la tâche véritablement chrétienne envers les exilés de chez nous mérite tous nos éloges.

Certes, son œuvre a été plus humble et souvent sans éclat, mais non moins fraternelle.

En dépit de toutes les difficultés survenant pendant ces dernières années, il n'a jamais cessé de parvenir, à de nombreux compléments, l'aide morale et matérielle, combien précieuse quel quefois, accordée par les protestants français auprès desquels un accueil cordial et sympathique nous a toujours été réservé.

Nous les prions de bien vouloir trouver ici l'expression de notre sincère reconnaissance. J. E.

Edicions Foc Nou

LLIBRE « LLUIS COMPANYS, LA SEVA VIDA, LA SEVA OBRA, LA SEVA MORT GLORIOSA », PER DOMENECH DE BELLMUNT.

La primera edició ha quedat totalment esgotada. La segona edició (a 80 francs) va també com a d'extenuació.

A petició de nombrosos amics es procedirà a una edició especial de 200 exemplars, rigorosament numerada, amb paper especial i bastant « i catòlica blanca, que portarà imprès el nom del subscriptor. Hi han ja 65 subscriptors. El preu de l'exemplar serà de 150 francs i recomanem als nostres lectors i amics que vulguin posar-hi, donat l'interès de bibliofília d'aquesta edició limitadíssima, que s'apressin a enviar la quantitat esmentada al C. C. P. 377-32 per xec específic al dors que es tracta d'una subscripció a l'edició especial numerada i escrivint ben clar el nom del subscriptor.

EL LLIBRE DE VERDAGUER

L'edició posterior que FOC NOU posà a la venda, amb el recoll de poemes de Verdaguier, ha quedat esgotada. Progem als subscriptors que encara no hagin sol·licitat el seu exemplar (80 francs) es dignin fer-ho de seguida enviant la dita quantitat al nostre compte C. C. P. 377-32, Tolouse.

Als nostres corresponals son preguis de transmetre-nos la liquidació dels exemplars rebuts per tal de saber el nombre de volums de què disposem i procedir, si cal, a una nova edició.

CONSELL DIRECTIU D'E. R. C. A FRANÇA

Secretariat permanent

Heus aci com ha quedat constituït el Consell Directiu d'E. R. C. a França després del Congrés:

Manuel Companys, Joan Garcia Castellet, Josep Galceran, Joaquim Prat, Enri Vigo, Joan Tauler, Sanjaigo Vala, Melchor Bassa, Duran i Guàrdia.

EL MITING PRO-DEPORTATS D'ALEMANYA

El diumenge dia 10, se celebra al Plaça de Tolosa un gran acte pro-deportats d'Alemanya en el qual participaran part Ester del camp de Mauthausen, Delpres, director del poble Don Quixot, Rosa, alcalde de l'esmentat poble, Nieto, del camp de Buchenwald, Nogués i Bisei, diputat a Cortes d'E. R. C., Federico Monteny, ex-ministre de la República, M. Pierre Stefani, en nom del Centre d'Estudis a Toulouse-Barcelone », M. Badiou, alcalde de Tolosa i el senyor Berthaux, comissari de la República, que presidia. Els oradors esplearen els horrors dels camps d'exterminació d'Alemanya i demanaren a tots d'unir-se per tal d'acabar amb el règim d'Espanya, aliat dels nazis i representant a occident del feixisme hitleria.

CRONICA DE PERPINYA

El Casal de Catalunya de Perpinyà oferí el diumenge 10 de juny, un vi d'honor al Mestre Pau Casals, amb motiu d'haver estat nomenat Ciutadà d'honor de la vila de Perpinyà. Fou ofert igualment al Sr. Felix Mercader, Batlle de Perpinyà, en ocasió de nomenar-lo Soci d'honor del Casal.

A l'acte hi assistiren els també Soci d'Honor, el Mestre Pomeu Fabra i el Senyor Josep M. Dalmau, que junt amb el Mestre Pau Casals i el Sr. Mercader, rebieren de mans del President del Casal,

INTELLECTUALS

(Continuació)

Cal comptar amb ells per a la restauració del clima cultural de Catalunya quan sigui hora. En casos de tracció, que daten tot d'abans de l'emigració, son ben coneguts, i no poden ésser norma per a jutjar els altres.

Obtinint al sentiment de mal enès pador professional abans dat, els intel·lectuals catalans no s'han associat mai a l'exili; una crida feta pel Novembre passat als funcionaris de cultura de la Generalitat, mestres i professors, fou resposta no mes per una vintena. Cert que durant el primer any de l'exili la Secció catalana de l'Associació dels Amics de la República Francesa, i la Fundació Ramon Llull els aplegaren en bon nombre i compiren dues funcions: la defensa i la continuïtat de la catalanitat cultural, i la relació d'aquesta amb les altres cultures representades per altres Grups d'exiliats. Alguns temptativa feta després de l'alliberació sembla haver fracassat. Els mitges s'han associat i han celebrat dues reunions generals, però l'èxit mes es deu a la transcendència política i l'actualitat del tema tractat, la socialització de la medicina, que a cap desig de trobar-se sols per a discutir a tres temes mes estrictament científics i professionals. Però no pensassin pas que han oblidat el deure d'il·lustrar els seus compatriotes: a tots els Casals i a tots els agrupaments polítics o sindicals de tot França, hi veuren un dia i altre intel·lectuals catalans que hi donen conferències i lectures, i a les múltiples fulles, mes o menys periòdiques, que s'hi publiquen hi trobaren treballs dels mateixos, que no refusés ans cerquen col·laborar

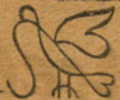
amb els altres exiliats, però no volen agredir's ostentant una característica que els faci diferents, ni que sigui en aquest detall. Tal fet és a la meua manera de veure una profunda errada, que tendeix a privar-los i privar a Catalunya de la simpatia i del concurs de les classes intel·lectuals de tot el món actual.

Un grup de líders, artistes i homes d'estudi, residents a París, tracta d'omplir aquest buit, com oportunitat es diu. Han constituït una Associació d'Intel·lectuals Catalans amb el títol de « Cultura Catalana ». Tengen a Pompeu Fabra com a President d'honor i a Lluís Nicolau d'Oliver com a President efectiu. Hi predominen els pintors i els escriptors, hi han escriptors i músics i no hi falten en nombre menor juristes, homes de ciència, tècnics i professors. Es proposen continuar la publicació de la « Revista de Catalunya », editar petites antologies, manuals d'Història i de Geografia catalanes, gramàtiques i vocabularis. Respectaran les iniciatives dels grups mes nombrosos de les ciutats del Midi, i les estimularan si cal. Saben que no son l'Institut d'Estudis Catalans ni el Ministeri de Cultura i Educació, però treballaran per a que un i altre puguin al seu dia recomençar el camí sense deserts. Son valents, agosarats i tot en el camp mes difícil, els dels cabals que es necessiten, però agrairan el concurs de qui sigui. Es deure de tots els intel·lectuals encoratjar-los, ajudar-los, col·laborar amb ells, i sobre tot agrair-los a decisió amb que vindrien el seu nom, que no es index de vanitat pueril, sino penyora de deures durs joiosament acceptats, el nom d'intel·lectuals catalans.

J. M. BELLIDO.

CIARI

Quan tornarem a casa nostra?

per DOMENEC DE BELLMUNT

Un escriptor genial

Léon CLADEL

Ens proposem de presentar als lectors catalans el nom d'un novel·lista francès, el qual té per a nosaltres, la personalitat, el talent i l'obra valuosos que el col·loquen al costat dels més grans escriptors moderns. No creiem equivocar-nos si diem que Léon Cladel és desconegut a Catalunya. Ni una sola de les seves obres no ha estat traduïda i ni un sol treball periodístic no li ha estat dedicat.

Nosaltres fem la promesa de rectificar aquest estat de coses. No solament treballarem per al més gran renom de Léon Cladel, sino que posarem tota la nostra voluntat i el nostre esforç per a que a Catalunya la figura d'aquest extraordinari novel·lista sigui coneguda i estimada.

La seva vida ha d'ésser exposada com un exemple de probitat i de justícia i la seva obra hauria de figurar en les nostres biblioteques com un model d'estil i de genialitat.

Confessem que nosaltres li hem dedicat uns anys de la nostra vida i, una vegada saturats de la seva força creadora i del seu ideal humanitari, prenem satisfets la seva presència i la seva defensa, convençuts que al costat de Léon Cladel ens sentirem cada dia més serens i més justos.

Léon Cladel no és pas un escriptor sense nom i sense gloria. Ben al contrari, alguns dels seus llibres han sortit de França i han recorregut Europa envoltats de fama i de celebració. A Alemanya, a Rússia, a Holanda, a Itàlia, i sobretot, a Bèlgica, la seva obra ha tingut un fort ressò i la seva influència ha arribat a formar una escola pròpia i a tenir seguidors fidels.

Fins avui Léon Cladel no havia entrat a Catalunya. A nosaltres ens toca de descobrir-lo i de col·locar-lo al costat dels mestres de la literatura francesa. No hem pas de discutir el lloc a què voldríem, només que en parlar de Balzac, de Stendhal i de Zola, per exemple, el nom de Léon Cladel aparegués sense violència als nostres llavis.

Entre els seu trenta llibres publicats, citarem només uns títols: « Ompdrailles », « Celui de la Croix-aux-Boeufs », « La Bête Volve », « Mi-Diable », « N'a qu'un œil », « Kerkendoc », « Lé Bouscassie » i « Les va-nu-pieds ». Elle sola son prou per a donar a conèixer el seu autor i mostrar tot el talent i el sorprenent domini de la ploma del mestre montalbana.

Léon Cladel nasqué el 13 de març del 1835 i morí a París, a Sèvres, el 20 de juliol del 1893.

Als vint anys anà a establir-se a París i durant la seva llarga estada a la capital la seva casa fou anomenada « Bon Accueil » i visitada en les reunions literàries que allí es celebraven, els diumenges a la tarda, amb els seus amics Flaubert, Edmond de Goncourt, Leconte de Lisle, José Ma de Heredia, Alphonse Daudet, Mallarmé, Reclus i el patriarca Victor Hugo.

El seu mestre fou Charles Baudelaire, el qual li ensenyà a « fallar la ploma », com deia el mateix, però el gran poeta moria aviat, sense poder veure el triomf de l'escriptor.

Una novel·la de Léon Cladel, « Le Bouscassie », fou coronada per l'Acadèmia Francesa.

En els seus llibres, hi veiem un ample generos sentiment d'humanitat. Fou el reflexe de la seva vida honrada d'home de lleïres. Defensà al feble, al caigut, combaté al fort, al tirà. Pregonà les idees de llibertat i de justícia social, que poden, romés elles, portar la felicitat als homes. Recercador de la veritat, lluità amb tota la força contra l'obscurantisme. Aimant fervoros de la seva Pàtria, el Quercy, no vacil·là en enfrontar-la amb el passat, immortallitzat en els seus llibres els costums i les tradicions de la comarca que li donà la vida.

Léon Cladel fou un home bondados i sincer i un escriptor vigoros i idealista.

Avui, els corrents de llibertat i de justícia social li han donat la raó una vegada més. Léon Cladel torna a ésser d'una profunda actualitat.

Catalunya, poble progressiu, no pot deixar de retre-li un homenatge.

J. RODRIGUEZ-PAPASSEIT.

Baptista XURIGUERA.

Hem's ací la pregunta que brolla cada lavi en aquest moment, la interrogació dels refugiats entre ells i la qüestió que plantejegen sense excepció a les persones dirigents del moviment polític. A aquesta pregunta candent, vital per a tots, n'hi afegirem d'altres no menys importants que són conseqüència d'aquella i que poden resumir-se en les tres qüestions següents:

— Com hi tornarem? És, dir, en virtut de quina solució política? Quan caurà Franco? Quin règim el substituirà?

A primer cop d'ull ens varem abastocar de mig en mig els que asseguràvem que Franco cauria a les 48 hores de l'enfonsament d'Alemanya i diem « a primer cop d'ull » perquè els que així supònem — i jo era dels que així ho creia — partim de la base demencialíssima de donar per feta la unitat dels republicans a l'exili per a quan es produís la caiguda de Hitler. Erem hi trossos, una innocència com angs carregats de bona fé. Dos mesos després de l'alliberació de França i set setmanes després de la capitulació nazi, encara no ha estat possible la constitució d'un govern republicà que representi les forces democràtiques espanyoles a l'exili.

Tothom parla d'unitat, tothom vol fer la unitat, però la unitat no es fa i Franco segueix al poder més content que unes Pasquies en veure's inesperadament sostingut pels republicans de l'exili. Qui té la culpa de que no s'arribi a un acord? Molt senzillament: els que no tenen cap pressa a tornar a casa nostra, els que no han tastat mai els camps de concentració, ni les presons, ni els grups de treballadors, ni les companyies disciplinades, ni els camps d'exterminació, ni les persecucions de Vichy, ni les tortures de la Gestapo, ni els bombardeigs, ni les restriccions, ni la misèria, ni la gana.

Els que han remanat mitjers, vivint en grans hotels i menjant a llur fam. Els prohoms, que han fet de prohoms, fan de prohoms, i esperen a seguir fent de prohoms. Els que a l'estranger, a recó de tota sofrança i de tota angúnia segueixen la mateixa política d'intrigues i de capelletes de rivalitats i de manobres que portà el 19 de juliol a Espanya.

Aquesta est la veritat. Els catalans i els bascs hem donat els polítics espanyols un exemple davant el qual s'haurien d'overgonyar. Estem segurs que la massa republicana de l'exili, vol amb nosaltres mateixos que es faci aquesta unitat, i que si la intriga estèril dels dirigents continua sabrà depa-

rar-se'n, o exigir les responsabilitats que calguin i, si convé prescindir dels prohoms per anar a la unitat del poble.

Els maritres de casa nostra, els, oblidats dels camps d'exterminació, el poble que sofreix i espera les víctimes immolades davant dels piquets d'execució, els morts als camps de l'exili, mereixen que els prohoms de la política sacrificin una mica llurs posicions partidistes i rivalitats personals per arribar a la unitat republicana que els aliats també esperen per poder rompre amb el dictador d'Espanya.

ELS HOMES A L'EXILI

Els homes seran sempre la meua preocupació, puix son ells que condicionen les corrents ideològiques dels pobles i segons llur actuació o interpretació cristallitzen o defrauden les aspiracions populars.

Nombrosos escriptors han parlat dels homes de l'exili. El darrer treball aparegut a « Quaderns » de què al Sr. J. Solanes és remarcable.

Aquests articles, però, estudien la psicologia de l'exiliat segons formula científica, cosa que jo no puc calzevir-me a fer, però si que puc explicar objectivament alguns casos que al meu entendre fan que el nostre exili es prolongui i tracti, a l'ensens, de cercar una convivència entre els homes que amb llurs discusions ens impedeixen la tornada immediata a les nostres llars.

La maledicència dels homes és una de les causes que més han empitjorat la nostra situació. Tothom s'ha aclimatat a la crítica i s'ha perdut aquella moral política que cal tenir en tots els actes de la vida.

Amb els anys de guerra i d'exili la maledicència, l'amoralisme, la covardia, han adquirit carta de ciutadania, com si els pecats capitals perduressin en els nostres dies de forma superlativa. El secret de la pedra filosofal o de la quadratura del cercle actualment està a l'abast de qualsevol grup o home d'organització que parlo.

Difícilment trobareu ningú que faci elogis de l'home contrari de les seves idees. Per exemple us trobeu tres amics reunits i parlev mal de X. Els tres coincideixen a trobar-li tares i defectes. Si, en canvi, un dels tres parla bé de Z, constatareu que tothom calla com un mort o que hom li posa peres. Si l'acord és unaním en reconèixer faltes no ho és mai en apreciar virtuts.

Es per això que l'home de l'exili fa molt de temps que cerca la unitat per enderrocar el feixisme a casa nostra, sense que fins avui s'hagia pogut trobar el mitjà reconciliador de les diverses tendències polítiques i sindicals. Això fa que entre els observadors estranys als nostres problemes orgànics hi hagi qui arribi a suposar que estem d'acord amb el règim franquista, sino totalment, almenys en part, ja que mentre els feixistes espanyols estan llocs units contra la República, nosaltres per molts incompresos fins avui, seguim hostils a tota idea de comprensió que ens permeti efectuar un bloc homogeni de totes les forces sota la legalitat constitucional republicana encaminat a un sol i exclusiu objecte: treure Franco.

L'home a l'exili s'ha aclimatat al modus vivendi del qui dia passa any empeny. Potser ha arribat l'hora de saber de què viuen i d'on cobren els que més criden i entorpeixen les tasques que es realitzen per l'efectiva unitat.

Son molts els exiliats que actualment tenen molts diners, sense que t'interessi en aquests moments saber-ne l'origen, però si que puc assegurar que tots aquests refugiats, no importa el país on habiten i que disfrutin d'una vida plena, tenen poques presses a tornar a casa nostra.

Tots plegats hauríem de recordar que hi ha un poble sencer que té

títol de Soci d'Ho Catalunya.

deixà d'ésser emomantant tots els asadors, i a « Mar» pel Mestre Pau

ofert pel Consell al reuni al voltant representants de mes catalans de

POSICIO LA MODERN PARIS

a les tres de la París la inaigu- mane de l'Exposi- Modern organiza- Catalana a les 43, rue du Bac. brics socials de So- aquesta interes- estació artística és França i Paroies, rat, Arquer, Badia, Vicens, Castanyer, Pelu Elias, Angel Fontseré, Gallostra, Mola, Molad, Padilla, melos, Riba-Rovira, s, Igodis Vidal, Hier d'Art Joan Sala. unal hi assistí tota- na de París i des- que l'Exposició és- estant. ararà fins el 30 de

DEL SENYOR IRA I VIRGILI OLOSA

na, a la sala del dels acots del ce- diana, el moide Pre- anoni, senyor Ro- na conferència en- ca, sobre el tema: la principals de la Catalunya ». Sentim del temps ens pre- ónica extensa com d'isolació del no- ra, oració dura dues romada amb gran- a la concurrencia, major part per est- mo catalans.

CATALANA BILICANA NS DE TOLOSA

dies, al gran amfite- de Lleïres de de Tolosa, el Cos a Mestre Poma- a confinar el gran onocis causa », a- que les Universi- mou imposen als genetals i polítics, ones de concia fo- um universal.

est inclòs en aquesta- rona concupsió tractar-se del Presi- Filològica del nos- tudies Catalans. Es catalans de Tolosa, losos de la designa- ent de la Universitat- costat al nostre con- els actes de l'ho- blicar que en desce- l'horor es dedicat- catalan, camp en el- di gramatical apro- presentació de regies- geni de la nostra- mal la justa atome- e Fabra.

delegat regional- lana Republicana » es oen especialment- aquesta orida per- Fabra mitja als ren- Partit del Consell- qual forma part. Amb Tolosa alguns dels- més destacats, com- de Mestre Fabra i- sociarse amb nosat- que francesos. Hen- catalans han d'orga- ni un sol dels nostres- qui a cap de dies ac- que pugun semblar- de l'objecte de les- anitats. La mateixa- de els fem a tots els- oia, refugiats i res- nostra llengua » s- i Mestre Fabra es- tos.

regional d' « Ao- Republicana » al- deu de la major (nar- rir als catalans tots- que de cap manera- onopolitzar: la eu- ferència que podria- oia uns dies del- tre Fabra i els seus- en la qual est dis- mesures conduents a

luitar contra la descatalanizacó de la nostra terra durant el domini franquista i les dificultats de sostenir l'us del català per part dels infants de les famílies exiliades.

Aquella descatalanització, culminada en el desús de la llengua a Catalunya mateixa, relegada al si de les famílies, foragitada de l'escola, del teatre i de la premsa, de la ràdio i de tota vida pública, és una realitat greu pel que fa referència als joves de les noves generacions, que porten noves de com viure en la subjecció la majoria del poble de Catalunya, que roman a la nostra terra i l'exili en les coces son, com havem dit, pateses als nostres ulls en la vida de cada dia. I no diem res d'aquells altres que en l'exili semblen estar d'acord amb Franco i als seus, per l'estat irracional en que es poden en quant, en els actes públics espanyols, a algun orador incia el seu parlament en català malgrat l'esperit de convivència de la majoria. Combatre la de catalanització, fer que el nostre idioma recobri i adquireixi milers de seves posicions a la Catalunya alliberada, és deure del Govern futur i les nostres organitzacions oficials s'han de captar en, però es deure de tot els catalans cooperar-hi, que com a llur treball la restauració del nostre esperit a la Catalunya resolurada, amb a reintegració de la llengua en els seus drets i en les seves realitats, corà cosa freds i reconstrucció de la llengua es immortal, però ho es verque nosaltres, els catalans tots, no volam que marí l'aposta vegada la representació ha estat feta i cruel com hoal, l'acció contra la llengua ha estat tant forta i cruel, i feta amb tanta fastúcia i la tècnica, de durada excepcional, per tal e que no cal dubtar dels resultats assolits pels enemics en un criminal atac al nostre idioma. Mai no havia estat atacat el nostre idioma amb la persistència i l'eficàcia d'ara; la nostra reacció ha d'ésser també persistent i eficaz; i l'obra nostra, que ha de durar anys, cal planejar-la i iniciar-la com més aviat millor.

El moment, el de la presència de Mestre Fabra, a la ciutat del Reimonda, el lloc, aquesta mateixa ciutat on durant aquest mesos passats de l'alliberació encà tant es- pèndia ha estat la vida cultural catalana, manifestada sempre en català, són ocasionals i oportuns.

Catalans de Tolosa, catalans de tot Espanya, aprofitant l'homenaje a Mestre Fabra, tots a la lluita per a la defensa i per a la restauració en els seus drets i les seves realitats de la gloriosa Llengua Catalana!

Per consell regional d'Acció Catalana Republicana:

J.M. BELLIDO, Angel FERRAN
JOAN SANGRES.

COL·LABORACIO OCCITANA

E RADIO-ANDORRA?

La mitat de la França escolta Radio-Andorra, i, les vespres d'ivern a aquesta mitat s'ajusta una gran part de l'Andorra, qu'es pas ja que s'aj alogra lo mens, d'abund qu'araquels conceptes de musica llanguera, de cançons, de valses, d'acordeons i de castanhetas fan delectar les novel·les sovint maledicentes i les seules d'aquesta vida.

Mas a nosaltres, Catalans i Occitans, Radio-Andorra, no fa vergonya, perquè i trobem pas go qui cercam e co qu'araquels emissores, ben orientada al mig de las terras occitanas, auria de nos distribuir a onades.

Los Andorranos, de rego coma de lenga, son lo liguam entre les estacions de la dos penals del Pirineu. Son Catalans, segur, mas comen a grèssar los Arriegeses vesins i Parlan catalan, oc, mas un catalan ont se mesclan de numeròsas formas del dialecte lengadocian vian, e un Tolosà, per exemple se ferà encara melhor comprendre a Andorra, la Vielha o a Encamp qu'a Barcelona o a Perpignan.

Es praque bessal, que a Radio-Andorra se paria frances e castellan, mas pas una mica d'occitan, e que iss obres occitanas: canç, musica, fotoce, poesia, teatre... i son d'a fons desconegudas... Un tal estament, o comprendrem totis, pot pas durar e nos-ats Occitans de França, d'Espanya, mai d'Itàlia (perquè i a tanben d'Occitans en Italia, o dirom un altre cop d'un bials mai expandit) avem de restablir la situacion.

Aquí perquè demandam:

— que la lenga vehicularia de l'emissora Radio-Andorra sià la LENGUA D'OCC: sià l'andorran, sià lo catalan e jo lengadocian, go que rendia la comprensió mai aisida dels dos costats del Pirineu;

— que la musica e la poesia occitana i aja la part que li es deguda;

— que las informacions siàn radiadas en lenga d'Oc;

— que tant, la constitució dels programes, dins un sentit 100 % occitan e catalan sià fisa a un COMITAT DE DIRECCION causat i parat egals demieg los membres los mai comprometés de l'Institut d'Estudis Catalans e de l'Institut d'Estudis Occitans.

Una granda revisa, titolada, per exemple, RADIO-OCCITANA, e redactada en lenga d'Oc (catalan e autres lengas occitanas) serià publicada conjuntament dins lo Mijorn de França, en Piemont e en Catalunya, donant los programes detallats de l'emissora juvenida e d'articles literaris e artistics...

Que los que la causa interessa o fagun assaure a la direcció del butletin perquè voldriam castuna PETICION, ricament firmada de totes las personalitats intel·lectualas e artisticas de tota nostra terra, sià mandada als dos co-principes d'Andorra, l'ayesque d'Urgel e lo general Charles de Gaulle.

Marcel CARRIERES,
de la Societat d'Estudis Occitans.

CONTES DE CANIGO

L'APAGA-LLUMS

per Miquel CENDRA

El 897 G. T. E. estava destacat a un poblet de la Corrèze sense pena ni gloria al que l'arribada dels treballadors estrangers vinguts a donar un cert lleure. La nostra gent estava escampada per mines, indústries i masies de la contrada gràcies als contractes que els patrons signaven amb el capità del G. T. E. i en virtut dels quals llogaven els treballadors exiliats com si lloguessin una eina o un cavall.

Els nostre Capità era un fulano del morro fort, « reglamentari » i « disciplinari » fins a l'estupidesa. Si els de més amunt la haguessin ordena, fent broma, que calla anar a la luna, hauria fet formar els seus homes i hauria esperat que li diguessin quina carretera s'havia de prendre per anar-hi.

Tot sovint venien al « Bureau » del Grup pagesos de la rodalia a la recerca de mà d'obra agrícola i per « enterir » el capità solien arribar amb cistelles ben guarnits. Quan ja no quedava cap treballador disponible, una tarda es presentà a les oficines una pagesa lletja com un pecat i grossa com un tanc reclamat un mossò per a la seva masia. Explicà al capità a se li havia mort el marit d'una pulmonia doble i que est trocava tota sol justament a l'hora de més feina per entrar la collita. I com que la pagesa portà al capità un distell amb quatre dotzenes d'ous i un quilo de pernil calgué cercar una nova víctima entre els convalescents en « expectativa » que hi havien al Grup. I aquesta vegada la víctima fou el pobre Alzina.

Si, sí, el pobre Alzina. Figureu-vos que l'Alzina era un català de la costa brava, surer d'ofici, fi i delicat, innocent i quiet com el golf de roses Ben educat, sentimental, enervat era un crim, un veritable crim, llurar-lo a mans d'aquest terrible paguiderm vestit de dona que venia a reclamar-lo per a la següra i la batuda a canvi de quatre dotzenes d'ous i un tall de pernil. Però no hi hagué res a fer. L'Alzina convalescent encara d'unes febres intestinals que el deixaren transparent com un paper de fumar, hagué de preparar el paquet dels seus afers i marxar amb la « patrons » previes les formalitats administratives del cas.

Durant cinc o sis setmanes no en sabérem res. Però un dia es presentà la pagesa feta una furia i demanà per parlar al capità (per al qual, naturalment, no s'oblidà de portar el consabat cistell) i es tancaren tots dos al despatx principal del Grup, contigu a l'ofina nostra des de la qual se sentien les converses sostingudes en un tot massu pujat. Menaces, insults, crits, rèpliques explosives, de tot hi havia en aquell diàleg terrible entre la walkyria rabassaire i el capità. Des ven paraules escadusseres com « faineant », « tétu », « desobediènt », « pas gentil », etc., etc.

Què passava? Passava que la patrona havia vingut a queixar-se de l'Alzina contra el qual al·legava un seguit de queixes que posaren el capità fora de si. El capità demanà la « fitxa de l'indevidu » i es trobà que els informes del noi no podien ésser més bons.

— Demà el faré tornar — digué a la patrona — i l'enviaré a una companyia disciplinària.

Alchhores la pàgesa saltà: — Això no, Això no. Jo ja el vull guardar « pauvre petit », ero vull que nog sigui tossut, que sigui obediènt, que faci el que jo li manno, que per això soe la « patronne ».

El capità el féu cridar per a l'endemà, mentre la pagesa havia tornat a la masia amb la promesa del capità de recomanar obediència al pobre Alzina.

L'arribada del nostre company a les oficines del Grup fou quelecom de tràgic. Hom podria dir que el capità li llença els gosos al damunt.

— Què t'has pensat, roig de m...! I lei heu vingut per treballar per obeir i per callar. Entesos? O això o taes mesos de cam disciplinari. Que no em torni a venir la teva patrona a donar-me queixes de tu.

— Però si jo...

— A callar. No et demano explicacions, sino obediència.

— Però si jo...

— He dit que muts! I d'una empena tregué el pobre Alzina del despatx.

En sortir varem atansar-nos al nostre company per tal de saber què d'antre havia ocorregut, però gosava a dir una paraula. No ens podiem avenir que un xicot treballador honest, quiet i docil com aquell hagués pogut donar motius a queixes tan greus. Tan varem insistir, que, per fi, el noi ens va mig indicar, roig com un perdigot, de què es tractava; ell es resistia hericament a determinades amabilitats de l'horrible patrona: aquesta s'havia proposat « haver-lo » si no de grat, per força. I el xicot estava esborronat, cada vegada que recordava la imatge d'aquella fera a la idea que aquell vespre havia de tornar a la masia.

Al cap d'una mesada la patrona a pagar allo que en termes administratius se'n deia « frais d'administratitron », però que en realitat era el lloguer de l'Alzina. Li preguntàrem si la cosa anava millor i ens contesta tota contenta i ruborosa:

— Oh, oui? M. l'intendant ça va, depuis l'intervention du capitaine ça va très bien.

ero ens asabentàrem que l'Alzina estava malalt, malalt de debò, el pobre xicot i vetèren sortir aquell bolid amb faldilles amb amb una ràbla que feia fre vir.

I tot d'una quedàrem sense noves del nostre amic. Passà un mes i un altre mes, i ni la cèlebre patrona venia a pagar la mensualitat del seu treballador. Tots pensàvem que aquell monstre femella havia devorat el pobre Alzina o que aquest havia desertat o que aquest havia desertat que havia passat alguna altra desgràcia per

He bé! Il a fallu y passer comme tout le monde. Seulement ça été un peu dur et très injuste que par la faute de quelques vanu-pieds on a du se serrer a six billets par tête de famille et trois pour les gosses. Heureusement qu'on est bigame comme tout le monde, c'est-à-dire trigame, et qu'on a assez de cartes d'alimentation supplémentaires, sans quoi on serait dans la purée pure et sans succédanés. Ça été vraiment le jour P, réellement un P de Jour, ou peut-être m'aux, le jour Q, pour parler plus proprement, si on peut dire, mais... mais! quand-même.

D'abord j'ai choisi le mauvais jour. Je me suis dit: n'y va pas le premier jour comme tout le monde; ça sera bon, et puis, si l'on changeait d'avis et alors tu serais en règle sans bouger. Et puis encore c'était le lundi et pas de carburant chez les amis. Mais on n'a pas été sage et on n'a pas changé d'avis et c'est alors que je me suis dit: vas-y quand-même, faute de quoi tu pourrais le faire remarquer.

Vous parlez de l'essence? Pas de ça. La première rempille, tout au commencement, un rat y est tombé dedans et il a revé comme un mylo d'ciné après avoir mangé une fortune. Les vieilles ratières, nouveau modèle, c'est plus sûr. Ne me demandez pas combien j'en ai vidées, ça ne fait pas l'affaire.

Et puis, que je d's, mon argent honnêtement gagné au marché noir et à la sueur de mes pieds, et je me préparais à aller à la Poste, lorsque la maison a commencé de se remplir de gens qui se disaient pleins de reconnaissance, mais qui ne venaient faire autre chose que payer leurs vieilles dettes, et, vous pensez, pas avec le nouveau fiduciaire, histoire de compliquer encore ma situation! Et, vous savez, pour des gens désintéressés comme moi, ce que c'est que de se voir obligé d'accepter de l'argent!

Enfin, j'ai pu partir et me suis trouvé à la fin d'une longue queue, à cent lieues du bistrot le plus proche et sous un soleil de justice qu'on aurait dit le docteur Guillotin en personne, seulement qu'il y allait encore un peu plus fort, tellement que c'était une vraie injustice puisque à la fin on n'était pas des miliciens! Et des heures d'attente avec cela, et les gens qui entrent et qui ne ressortent pas, à faire craindre le pire!

Alors j'ai commencé de me fâcher: c'est une vraie honte d'as-

stistil. I en arribar al tercer mes sense tenir notícies seves, varen enviar a la patrona una comunicació greu i severa cominant-la què ens enviés el « treballador » amb tota urgència a les oficines del Grup, l'endemà, sens falta.

I ara ve el bo. L'endemà veiem entrar a l'oficina un senyoràs elegantíssim, ben vestit ben calçat, ben pentinat ben parfumat amb una anell d'or al dit i un cigar « diplomate » a la boca. Era l'Alzina! Tots en fregàvem els ulls per veure si no somnavem i ens apressàrem a voltar-lo demanar li explicacions.

L'Alzina ens les donà amb un ei nisme que ens deixà meravellats. Era un altre. Ens le'havien conviat Ens digué que en sortir del Grup després de l'escena amb et Captà quedà ben convençut que tornava a la masia condemnat a treballs forçats. — Tant forçats eren afe-g, somrient — que vaig caure malalt... Aleshores havieu de veure la patrona cuidant-me, mimant-me, alimentant-me, donant-m'ho tot a cor què-vois-cor-què-desitges. No em deixava ni a sol ni a ombra i per no deixar-me historia de vetllar-me « continuament », no es mogué de la cambra en la qual només hi havia un lit. Aleshores vaig er-me un pensament i vaig recórrer li procediment salvador: apagar el llum. I ja veieu el resultat: hem llogat dos mossos, tinc cotxe, faig de senyor i porto la cartera atapeïda a bitllets. Això sí, cada nit, en posar-me el lit, apago el llum de seguida i m'encomano a Santa Rita.

I des d'aleshores al nostre Grup hom coneugué sempre l'Alzina per 10 IX « L'apaga-llums ».

PANTALLA Barcelonina

FRANCO VOL FER ELECCIONS

Al generalíssim li ha entrat un desfici democràtic que fa riure a tothom. Ara diu que vol fer eleccions (sense disoldre la Falange) i hom suposa que deu voler nomenar nous « Procuradores en Cortes » que li siguin més fidels encara que els que el serveixen actualment.

DON NICETO NO VOL ESSER FRANQUISTA

El caudillo va fer invitar l'ex-president de la República, senyor Alcalá Zamora perquè torni a Espanya on gaudirà de tota mena de consideracions i garanties.

Don Niceto, però, ha fet contestar al caudillo que ja està bé a l'Argentina i que no pensa posar els peus a Espanya mentre hi hagi el regim actual.

HOM REPARLA DE LA MONARQUIA...

Si. Hom parla novament de la Monarquia, però ja no sabem amb qu'n rei ni amb quin regent. Franco va a la recerca de solucions que li permetin de sortir del carro sense sortida on es troba.

I ara que la Monarquia belga trontolla i que la italiana menaça francament ruina, se li ocorre resuscitar l'Espanya dels Borbons. Ha fet tard, ha fet tard. I de quina manera!

LA POLSAQUERA DE LA DIVISION « AZUL »

La palissa rebuda pels « herois » (per Dios i por Espanya! presenciers de la Divisio Azul a Chambery, a indignat els falangistes. Però el caudillo, l'Arresse, el Correa i la Falange han encaixat el directe a l'estomac amb una prudència exemplar que contrasta amb la galhardia i la xuleria de l'Imperi, les menacs a França, el « Gibraltar para España », etc., etc.

etc. Ara s'han tornat molt discrets, compliants i « pacifistes ». La peccada que se'ls atansa els té amb un panic que no els deixa dormir.

Els « herois » de la Division Azul tornats cap a Suïssa després d'haver interrompt llur viatge triomfal a Madrid diuen que no posaran més llurs peus a « Chambrí » en « su via ».

ELS INCIDENTS DE BARCELONA

Els incidents als cinemes on es projecta el film documental sobre els horrors nazis dels Camps d'Extincio alemanys s'han intensificat. Hi han hagut trets i morts i ferits.

La setmana darrera un grup de falangistes armats fins a les dents i dirigits per elements de la Gestapo alemanya i de la Milic francesa, manifestaren contra els Consuls britànic i Americà de la ciutat comtal, cridant « Viva Hitler », « Viva el Japon », « Mueran los aliados ».

Franco cridà el Correa a l'aparell i li digué el nom del porc menaçant-lo amb treure'l immediatament si es repetien casos com aquells.

Es clar, com queden els seus plans « democràtics » davant del mon? Quina manera de comprometre'l!

SEQUEIXEN LES DETENCIONS... I ELS AFUSELLAMENTS

La policia franquista no dona l'abast a fer detencions. Tots els elements sospitosos de republicanisme a Madrid, Valencia i Sevilla i de « separatismo » a Catalunya i Euzkadi han estat empresonats. Les presons estan plenes de gona a gom. I al Camp de la Bota se segueixen sentint-se descarregues cada mati a punta de sol...

L'ECHANGE DE BILLETS

LE JOUR Q

par Angel FERRAN

coiffer comme ça des honnêtes gens et de les empêcher de vaquer à leurs affaires tandis que les gueux sans le sou peuvent circuler tranquillement! Ah! si vous en voulez des queues, que je me suis dit. Attendez, que vous en aurez. Et alors, lorsque j'ai vu une vilaine vieillisse se baisser pour cueillir nonchalamment un de mes mégots, je l'ai appelée et, sans que ma main gauche le sache, je lui ai glissé deux billets de mille l. Va, faineante, que je me suis dit; avec ça tu vas avoir du boulot. Elle m'a regardé haineuse mais n'a pu que faire que de s'exécuter et elle s'est mise à la queue, comme tout le monde. Vive au moins l'Egalité!

A la fin, quand on se demandait déjà si on était oublié ou si on s'était trompé d'endroit, des fois que cela se passe, un aimable garde municipal, si on peut dire, nous a fait la gentillesse de nous distribuer des numéros pour le surlendemain.

C'était apparemment que le soleil baissait déjà, qu'il s'était levé une brise plutôt agréable et que ces demoiselles du bureau avaient fini leur journée. On s'est séparé les larmes aux yeux, car on s'aimait déjà tendrement.

Je ne vous raconterai pas mes malheurs du lendemain, qui n'ont aucun rapport avec l'affaire, seulement je vais vous dire ceux de quelques jours après, lorsque quelqu'un qui a l'argent vraiment cubieux, vint me payer sa dette en bloc et en vieille paperasse. C'était à prendre ou à perdre, et je le connaissais bien le vieux volcar!

Le surlendemain arriva, ponctuel comme le dernier jour, et la queue se reforma à la porte du bureau. On s'y retrouvait avec plaisir et on se trouva qu'on était passé à la catégorie de privilégiés. On ne peut pas le dissimuler; ça fait rudement plaisir d'être priorité. Si ce n'était que vous êtes numérotés! Les nouveaux vous regardent d'un air tout chose.

Comme si on pouvait y faire quelque chose! Et puis, que c'est la Justice distributive qui commen-

ce à marcher, enfin; Quand on a vu tant de gens de rien se pavaner avec une carte spéciale du régime de Vichy, on a envie d'être évêque pour bénir la nouvelle administration.

Les mamans avaient emmené leurs petits pour les faire connaître et ma pauvresse y était aussi; mais elle n'était pas prioritaire, comme de juste.

Hé bé! nous l'étoions, nous, priorités; mais c'est alors que j'ai découvert qu'on en avait un peu abusé. Si tout le monde, ou presque, l'était, ça n'en valait plus la peine!

Et quand même, il y a une certaine différence à être ancien ou nouveau; c'est comme si vous étiez introduit en société; on vous demande pour la patronne et vous faites risette aux gosses et ça fait plaisir. Mais les heures passent et les pauvres petits s'impatientent; celui-ci veut faire pipi, l'autre pleurer... Alors, je me suis mal avisé, sans mauvaise intention, il faut bien le dire; qui n'en aurait fait autant? C'était un amour de marionnet, tout rose et tout gras et tout brillant de tous côtés que vous eussiez dit un accordéon. Alors histoire de soulager la petite maman, je lui fais risette au petit naturellement: « Hé! hé! que je lui dis; pouet, toto! toto! » et en un tour de main je lui fais une cocotte en papier de mille et je la mets dans ses menottes. Y a rien de plus naturel? Y a rien de plus innocent? Hé bé, non, apparemment, puisque la société a commencé de m'engueuler et l'ingratitude de la petite maman m'a poché un œil. Voilà. Et puis, l'agent de planton, une fois que j'ai été bien roué, m'a menacé de me dresser procès-verbal pour tentative d'écoulement subreptice de papier-monnaie en instance de nullité! Voilà. Naturellement, les relations entre la société et moi se sont subitement refroidies, si on peut dire, malgré la chaleur étouffante; mais étant venu mon tour, je suis entré dans le bureau de poste, non sans braquer tout le mépris de mon œil

indemne sur une foule vile et... machin!

A l'intérieur, il faisait vraiment bon; les employés étaient aimables et les formalités pas bien difficiles, sauf quelque peu comormentantes. J'ai compté mon argent et, pécaire! Profitant de la bagarre, chacun s'était débarrassé sur moi de son surplus! Je voulais, comme de juste, répudier cet argent apocryphe, mais le regard non poché de mon agent était sur moi et il a fallu tout déclarer. C'était une somme, vous pensez; les cinquante millions de chacun agrémentés des restes de toute la guerre! La préposée au change m'a regardé sévèrement; j'ai rougi de me voir ainsi mal comencis et j'ai perçu mon dû; puis, au moment où j'allais rendre le reçu du reste, on m'a hissé sur le comptoir, la tête en bas; je ne sais plus ce qu'on a farfouillé; seulement, j'ai entendu le pom-pom du petit truc à estampiller les lettres et puis j'ai senti un coup mou sur ma peau; on m'a jeté dans un panier, sans égards pour mon âge, simplement, en me disant: « Le facteur vous rapportera demain chez vous! »

Alors, j'ai compris pourquoi les gens entraient et n'en ressortaient plus; c'était bien le jour Q! Ce qui était P, c'était le sort.

5 POEMES D'AMOUR de Jordi de Sant Jordi

Ha entrat en premsa el llibre del trobador català del XIV segle JORDI DE SANT JORDI, que porta per títol « 5 Poemes d'amor » traduït al francès per René Nelli. El llibre comporta el text català i francès, il·lustracions de Robert Piste i un prefaç de Jean Cassou. Preu de subscripció 60 Francs. Edició reduïda a 500 exemplars numerats. Envieu la subscripció a rue Tolosana, Hôtel du Régionalisme, Toulouse.